

Sygn. akt IV CSK 594/16

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego
w B.

przeciwko K. B.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 maja 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 17 lutego 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 lutego 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanego od wyroku częściowego Sądu Okręgowego w L. uwzględniającego powództwo Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego w B. o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną pozwany, wnosząc o przyjęcie skargi do rozpoznania w oparciu o przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie, czy w świetle art. 527 k.c. i zasad odpowiedzialności osoby trzeciej wyrażonych w art. 532 k.c., uzasadnione

jest powództwo o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną w sytuacji, gdy przedmiot zaskarżonej czynności prawnej w chwili wytoczenia powództwa i w dacie orzekania nie istniał i brak jest możliwości przeprowadzenia egzekucji i zaspokojenia wierzyciela z nieistniejącego przedmiotu zaskarżonej czynności, a nadto nie ma źródła o charakterze normatywnym ustalającym podstawy odpowiedzialności osobistej osoby trzeciej, tj. odpowiedzialności szerszej niż określona w art. 532 k.c., tj. wyłącznie z przedmiotu majątkowego, który wskutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszedł z majątku dłużnika.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest kwalifikowanym środkiem prawnym, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a leżącymi w interesie powszechnym. Rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno służyć ochronie obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania, oraz zapewnieniu jednolitości orzecznictwa sądowego w takich sprawach, w których możliwe jest dokonanie zasadniczej wykładni przepisu prawa, mającej walor generalny i abstrakcyjny (post. SN z dnia 7 kwietnia 2009 r., II CSK 13/09, wyrok SN z dnia 23 lutego 2006 r. II CSK 126/05, post. SN z dnia 4 lutego 2000 r., nie publ.). Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 kpc wymaga, by przedstawione w niej zagadnienie prawne było istotne, co wyraża się w jego znaczeniu dla rozwoju prawa lub precedensowym charakterze.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kwalifikacji takiej nie można przypisać sformułowanemu przez skarżącego zagadnieniu prawnemu, które zostało rozstrzygnięte w judykaturze, a skarżący nie kwestionuje sposobu jego rozstrzygnięcia, ani nie postuluje jego zmiany.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, podzielany także w doktrynie, zgodnie z którym przepisy dotyczące skargi paulińskiej nie uzależniają uznania czynności za bezskuteczną względem wierzyciela od okoliczności, iż będący jej przedmiotem składnik majątkowy nadal znajduje się w majątku pozwanego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1974 r., III CRN 88/74,

OSP 1075, nr 6, poz. 138). Wierzyciel nie traci prawa do żądania uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej z jego pokrzywdzeniem przez dłużnika z osobą trzecią w wypadku, gdy osoba trzecia rozporządziła odpłatnie uzyskaną korzyścią na rzecz osoby działającej w dobrej wierze. Odmienny pogląd niezasadnie wiązałby skargę z przedmiotem, który zbył dłużnik, i w razie jego zbycia pozbawiałby ją całkowicie znaczenia prawnego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2004 r., IV CK 30/04, i z dnia 3 lutego 2005 r., II CK 412/04, nie publikowane). Wyrażone w powołanych orzeczeniach stanowisko znajduje zastosowanie także do innych sytuacji, w których przedmiot zaskarżonej czynności nie znajduje się w majątku dłużnika. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 lutego 2004 r., III CZP 132/10 (OSNC 2011, nr 10, poz. 12) w sprawie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną osoba trzecia, która uzyskała skutek tej czynności korzyść majątkową zachowuje legitymację bierną także wtedy, gdy dokonała rozporządzenia uzyskana korzyścią na rzecz innej osoby przed doręczaniem pozwu. Odnosi się to również do sytuacji, w której wierzyciel - występując o uznanie za bezskuteczną krzywdzącą go czynności prawnej dłużnika - nie zgłosi równocześnie żądania zwrotu utraconej korzyści, nie można bowiem odmawiać wierzycielowi prawa do uzyskania wyroku stwierdzającego stan jego pokrzywdzenia w procesie, w którym korzysta z ułatwień dowodowych w postaci domniemań prawnych. Wyrok taki potwierdza spełnienie przesłanek skargi pauliańskiej i może być wykorzystany w sprawie o wydanie korzyści utraconej przez osobę trzecią w granicach, w jakich wierzyciel zaspokoiłby się z rzeczy (art. 532 k.c.). Orzecznictwo udziela również odpowiedzi na zagadnienie podstawy normatywnej osobistej odpowiedzialności, szerszej niż określona w art. 532 k.c., osoby trzeciej, która po dokonaniu czynności uznanej za bezskuteczną względem wierzyciela wyzbyła się uzyskanej korzyści majątkowej. W uchwale z dnia 12 czerwca 2008 r., III CZP 55/08 (OSNC 2009, nr 7-8, poz. 95) Sąd Najwyższy wskazał, że mogą ją stanowić przepisy Kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych, o bezpodstawnym wzbogaceniu, a w określonych warunkach nawet o odpowiedzialności kontraktowej (zob. również wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CSK 139/12 i z dnia 18 kwietnia 2013 r., II CSK 413/12 - nie publ.).

W sprawie nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy, w granicach zaskarżenia bierze pod uwagę z urzędu.

Z tych przyczyn na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

jw